

Gemeente Aalsmeer

Governancestructuur Luchtvaart Rondetafelgesprek, 18 april 2018

Position Paper Gemeente Aalsmeer

Tijd voor een andere aanpak

Gemeente Aalsmeer is met ca. 30.000 inwoners een relatief kleine speler in de Omgevingsraad Schiphol. De belangen voor onze gemeente zijn echter groot. Nergens is een woonkern zo dicht op de baan kop gelegen als de woonbuurten in het oostelijk deel van de gemeente. En geen enkele andere gemeente heeft te maken met zoveel verschillende routes of een beperkingengebied dat vrijwel het gehele grondgebied omvat. De aanwezigheid van de luchthaven is voor onze gemeente dan ook een gegeven en het draagvlak van oudsher groot. Maar door de sterke groei van afgelopen jaren neemt het draagvlak af.

Ook als lokaal bestuur vinden wij dat het anders moet. Daarom hebben wij eind vorig jaar als gemeente het position paper "De mensen achter de cijfers" opgesteld. Hierin laten we zien hoe de leefbaarheid in Aalsmeer nu al zwaar onder druk staat en wat de gevolgen zijn van de ruimtelijke beperkingen. Onze kernboodschap is dat cijfers en berekeningen niet meer aansluiten bij de dagelijkse praktijk en de beleving van omwonenden en dat van een balans tussen luchthaven en omgeving in Aalsmeer allang geen sprake meer is. Voor veel inwoners is de grens bereikt.

Het Parool van 20 december 2017 schreef dat Aalsmeer *'met een pleidooi voor een kleinschaliger beraad, zonder luchtvaartsector en actiegroepen als eerste gemeente een bom heeft gelegd onder het allesbepalende Aldersoverleg'*. Dat is niet persé onze intentie. Maar als lokaal bestuur lopen wij wel tegen een aantal zaken aan die dringend opgelost moeten worden. Ook met het oog op een zorgvuldige afweging van de verschillende belangen. Vanuit onze ervaringen en bevindingen geven wij u graag een aantal aandachtspunten mee.

Tekortkomingen van de huidige governance structuur

De huidige structuur van het omgevingsoverleg kent een strikte scheiding tussen de dialoog over lopende zaken en strategische advisering. Het Regioforum is het platform voor het eerste; het College van Advies voor het tweede. Onze gemeente heeft namens de Amstelland-Meerlanden gemeenten zitting in het regioforum. In het College van Advies worden wij via de delegatie van de bestuurlijke partijen (de BRS) vertegenwoordigd. Wij zitten dus niet rechtstreeks aan tafel en door de verschillende en vaak tegengestelde belangen binnen de BRS is er onvoldoende aandacht voor onze dilemma's. Hier hebben wij dagelijks last van. Onze ruimtelijk-economische en maatschappelijke opgaven zijn vanwege de nabijheid van de luchthaven zo nauw verweven met de ontwikkeling van die luchthaven, dat dit om reguliere afstemming en een gezamenlijke strategische aanpak vraagt met de luchthaven en het Rijk. Het Regioforum voorziet niet in die behoefte.

Daar komt bij dat het overleg in het College van Advies besloten is en stukken en verslagen vertrouwelijk zijn. Dit om een veilige omgeving te creëren waarin partijen vrijuit met elkaar kunnen overleggen. Wij willen geenszins betwisten dat vertrouwelijkheid van een overleg van belang kan zijn en in sommige situaties aan te bevelen. Maar zeker als processen een lange tijd in beslag nemen, zoals in het lopende adviestraject, heeft het structurele vertrouwelijke karakter van het overleg een averechts effect. In de eerste plaats omdat het bijdraagt aan de beeldvorming van achterkamertjespolitiek en handjeklap. In de tweede plaats omdat het in de praktijk betekent dat betrokken partijen geen gelijk informatie- en kennisniveau hebben en dat relevante informatie mogelijk niet of niet op het juiste moment beschikbaar is.

Onze inwoners en ondernemers spreken ons – terecht – dagelijks aan op de ontwikkelingen rondom Schiphol. Maar als bestuurlijke partij die niet rechtstreeks aan tafel zit in het College van Advies hebben wij een aanzienlijke informatieachterstand en hebben wij geen directe inbreng in de discussie. Dit is, gegeven onze specifieke situatie, niet alleen niet goed uit te leggen, maar belemmert ons ook om als lokaal bestuur onze verantwoordelijkheid te nemen en adequaat de belangen van onze gemeente, haar inwoners en ondernemers, te behartigen. Kortom, het gebrek aan transparantie en de getrapte vertegenwoordiging zijn ernstige tekortkomingen van de huidige governancestructuur.

Primaat bij het lokaal bestuur

De vraag is allereerst of de advisering over zo'n belangrijk thema als de verdere ontwikkeling van Schiphol wel thuishoort op de onderhandelingstafel van een beperkt en besloten gezelschap zoals het College van Advies. Wij denken van niet. Uit de vele gesprekken die wij met onze inwoners en ondernemers hebben gevoerd, komt naar voren dat mensen zich niet gehoord voelen. Wij constateren dat er behoefte is aan een breder maatschappelijk debat, waarin alle belanghebbenden hun stem kunnen laten horen. Het beleid dient de uitkomst te zijn van een zorgvuldig proces waarin alle belangen zijn meegewogen. Dit is primair de verantwoordelijkheid van het Rijk.

De regio is aan zet als het gaat om de vertaling van de nationale agenda in een gebiedsaanpak. Er moet een gedeelde, integrale visie komen waarin de belangen van Schiphol én de omgeving bij elkaar komen en die ons als lokaal bestuur een adequaat handelingsperspectief biedt voor keuzes over wonen, werken, recreëren, infrastructuur en daarmee samenhangende thema's zoals de kwaliteit van de leefomgeving. Op dit moment schort het aan een adequaat platform hiervoor. Als geen ander lopen wij op vrijwel alle (beleids-) terreinen aan tegen afhankelijkheden en onzekerheden in relatie tot de verdere ontwikkeling van Schiphol. In "De mensen achter de cijfers" vragen wij daarom commitment voor een gezamenlijke aanpak van ruimtelijk- economische, maatschappelijke en bestuurlijke opgaven.

Dit vergt een andere invulling van het overleggremium dan nu het geval is. Het primaat ligt bij het lokaal bestuur in de eerste ring rond de luchthaven en de luchthaven zelf. Derden belanghebbenden, zoals vliegmaatschappijen, bewonersorganisaties, en ook milieuorganisaties en werkgeversorganisaties, nu allemaal rechtstreeks aan de onderhandelingstafel, kunnen in het kader van de gebiedsontwikkeling in de daarvoor gebruikelijke inspraak- en participatietrajecten hun stem laten horen.

Door samen met de luchthaven aan een gebiedsagenda te werken komt de luchthaven ook in de positie dat zij zelf, als initiatiefnemer van (milieu-)belastende activiteiten, adequaat invulling kan geven aan omgevingsmanagement. Dit zal het vertrouwen en begrip over en weer ten goede komen en de samenwerkingsrelatie tussen bestuurlijke partijen en de luchthaven versterken. En het maakt ook duidelijk wie waar over gaat. Te vaak moeten wij verantwoording afleggen over zaken waar wij niet over gaan, maar wel op aangesproken worden.

Rijk, neem je verantwoordelijkheid

Behalve heldere en transparante keuzes vragen wij van het Rijk om de verantwoordelijkheid te nemen voor de (negatieve) consequenties van haar beleid. De oplossing van knelpunten op lokaal niveau als gevolg van wet- en regelgeving en het beleid van rijkswege mag niet afhankelijk zijn van de vraag of ze toevallig in een advies van de ORS worden benoemd. Ruimtelijke, economische en maatschappelijke problemen die het gevolg zijn van het luchtvaartbeleid dienen geadresseerd te worden en in samenspraak met de direct betrokkenen opgelost. Het Rijk kan daarvoor niet verwijzen naar de onderhandelingstafel. Daar waar het Rijk aan de knoppen draait en op lokaal niveau problemen veroorzaakt, moet zij ook de hand reiken om tot adequate oplossingen te komen.

Platform voor kennis- en informatieuitwisseling

Onze aanbevelingen betekenen natuurlijk wel het een en ander voor de huidige overlegstructuur. Aanvullend op de nieuwe overlegstructuren die wij in gedachten hebben, zien wij een belangrijke rol weggelegd voor een platform voor voorlichting, kennis- en informatieoverdracht. Een ontmoetingsplaats voor belanghebbenden én belangstellenden om informatie te delen en de dialoog aan te gaan over relevante ontwikkelingen. De kennissessies die vanuit het secretariaat van de Omgevingsraad Schiphol zijn georganiseerd zijn hier een goed voorbeeld van. Het lijkt ons een goed idee om deze toegankelijker te maken voor een breder publiek.

Onze aanbevelingen

Voor onze gemeente is een herziening van de governancestructuur voor de luchtvaart urgent. Wij geven de volgende wensen en aanbevelingen mee:

- Erken het primaat van de regionale bestuurlijke partijen om samen met de luchthaven het Rijksbeleid voor de luchtvaart te vertalen in opgaven voor het betreffende gebied en waarborg dat direct betrokkenen hierbij daadwerkelijk hun verantwoordelijkheid kunnen nemen;
 - Neem als Rijk verantwoordelijkheid voor het publieke debat en maak transparant hoe u met de opbrengsten daarvan zult omgaan;
 - Neem de verantwoordelijkheid voor de negatieve consequenties van het rijksbeleid. Zoek hierbij de dialoog met de getroffen partijen en committeer u aan de oplossing van problemen;
 - Faciliteer een laagdrempelig platform voor voorlichting, kennisoverdracht en uitwisseling van ideeën en opvattingen;
 - Geef ruimte en stimuleer een actief omgevingsmanagement door de luchthaven.
-